

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ
SECTION 3. FINANCE, BANKING AND INSURANCE

УДК 336.71

JEL Classification: G21

Дзюблюк О. В.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний
університет, м. Тернопіль

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БАНКІВ ЯК ЗАСІБ
КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ**

Процес формування у ХХІ ст. шостого технологічного укладу економіки, де інновації та наука виступають основною продуктивною силою, об'єктивно змушує банківський сектор застосовувати ефективну інноваційну стратегію розвитку як необхідну умову виживання і здобуття конкурентних переваг на грошовому ринку. Інноваційний розвиток є особливо відчутним саме у банківській сфері, де систематичне впровадження новітніх продуктів і технологій є запорукою успішності реалізації бізнес-моделей, ефективного управління банками як комерційними підприємствами, а також перемоги у конкурентній боротьбі шляхом завоювання й утримання відповідних сегментів грошового ринку.

Інноваційний розвиток банків є вимушеною відповіддю на сучасні процеси глобалізації, сек'юритизації та інформатизації, які істотно змінили вигляд банківської системи за останній період. Це означає, що новітні продукти і технології, пов'язані із електронними транзакціями, банківськими картками, сучасними інструментами інвестування коштів та хеджування фінансових ризиків, кардинально видозмінили усю банківську діяльність, надавши їй такого динамізму, який донедавна був притаманний лише ІТ-галузі. Комерційні банки змушені не лише постійно розширювати і вдосконалювати пропоновані клієнтам продукти, але і трансформувати власні управлінські і організаційні системи для підвищення ефективності своєї діяльності і рівня конкурентоспроможності.

Західна економічна думка представлена досить широким спектром наукових досліджень щодо змісту і цілей інноваційної активності фінансового сектору. Так, Дж. Сінкі стверджує, що інновації у сфері фінансового та банківського обслуговування викликані необхідністю

отримувати прибуток в умовах конкурентної боротьби [1]. На думку В. Стефанеллі, інновації у банківському менеджменті змушують фінансовий сектор переглянути свої бізнес-моделі та відносини з ринком [2]. Е. Шуренберг вважає, що більшість фінансових інновацій для споживачів, як правило, є способами збільшення прибутку для постачальників фінансових послуг шляхом ускладнення простих продуктів [3]. На противагу йому, І. Хал розглядає фінансові інновації якраз з позицій вигоди для інвесторів і користувачів банківських послуг [4].

Деякою мірою поза увагою залишаються ті напрями дослідження, які стосуються формулювання чіткої управлінської стратегії банків на основі обґрунтування сукупності факторів, що забезпечують реалізацію потенціалу нових наукових ідей і винаходів в інтересах забезпечення ефективного функціонування та розвитку інститутів банківської системи. Саме у такому контексті інноваційна стратегія банків має бути направлена насамперед на оптимізацію управління ресурсним потенціалом, краще задоволення наявних потреб клієнтів, а також розробку й технічне вдосконалення послуг для адекватної відповіді на усе нові запити клієнтури відповідно до економічних змін у глобалізованому середовищі та зростання конкуренції на грошовому ринку.

Інновації в банківському секторі можна розглядати як різноманітні економічні, організаційно-управлінські, інституційні, фінансові, інформаційно-технологічні нововведення у всіх сферах функціонування банку. З таких позицій банківські інновації можна вважати специфічним видом фінансових інновацій, реалізованих банками на грошовому ринку або у власній діяльності у формі впровадження нового або вдосконаленого існуючого банківського продукту, послуги, процесу, організаційної форми або технології з метою більш ефективного формування та розміщення ресурсного потенціалу комерційного банку.

Результати інноваційного розвитку банків можуть бути оцінені з позицій інституційних учасників грошового ринку: 1) для банківських установ такими результатами є підвищення рівня конкурентоспроможності і прибутковості внаслідок розширення клієнтської бази, а також ефективності роботи за рахунок оптимізації організаційної структури та збільшення технологічних можливостей; 2) для клієнтів банків результатом є поліпшення якості і доступності банківських послуг та розширення їх асортименту з урахуванням останніх досягнень новітніх інформаційних технологій; 3) для економіки результат передбачає поліпшення якості життя суспільства через доступ до ширшого кола банківських послуг та новітніх фінансових технологій, що сприяє поживавленню господарської активності та оптимізації економічних відносин.

Реалізація ефективної стратегії інноваційного розвитку банків передбачає визначення чітких структурних компонентів управлінського процесу, що утворюють найбільш сприятливі напрями діяльності банківського сектору в умовах глобалізації та загострення конкурентної боротьби, виходячи із необхідності протистояння високим ризикам бізнесової діяльності та зростаючим загрозам розгортання глобальних фінансових криз. До складу таких компонентів доцільно віднести три наступні:

по-перше, впровадження інноваційних банківських продуктів та новітніх послуг, здатних задовольнити широке коло потреб споживачів на фінансовому ринку, а також удосконалення уже існуючих видів банківських послуг із застосуванням технологічних інновацій;

по-друге, запровадження інноваційних методів просування банківських продуктів до кінцевого споживача та новітніх маркетингових стратегій їх продаж, що виводять комерційні банки далеко за межі посередницької діяльності у перерозподілі кредитних ресурсів і здійсненні розрахунків;

по-третє, удосконалення структури управління банку і його окремих підрозділів, а також систем внутрішнього контролю у банках, що сприяють підвищенню ефективності функціонування банку, швидкості проходження управлінських рішень та формуванню ефективної системи банківського ризик-менеджменту.

Інноваційний розвиток стає найважливішим фактором досягнення конкурентної переваги комерційних банків в глобалізованому фінансовому просторі. А тому першим і головним напрямом перемоги у конкурентній боротьбі за клієнта стає управління технологічними інноваціями у продуктовому ряді банківської сфери, під якими слід розуміти створення нових і вдосконалення вже існуючих банківських продуктів, а також використання сучасних інформаційних технологій та технологічного обладнання з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності банківських послуг. Це вимагає від банків у боротьбі за клієнта і відповідні сегменти грошового ринку здійснювати перманентний пошук і пропонувати усе ширший спектр банківських послуг, здатних задовольнити зростаючі запити клієнтури. До них, зокрема, належать мікрофінансування, інноваційні фінансові інструменти строкового ринку, включаючи фінансові ф'ючерси, опціони, іпотечні цінні папери, інструменти валютного ринку, технологічно удосконалені безготівкові розрахунки фізичних осіб, інструменти хеджування фінансових ризиків, управлінням грошовими коштами та іншими активами клієнтів, а також ряд інших послуг із широким використанням нових інформаційних технологій. Головними ознаками інноваційної стратегії розвитку банків є розробка

нових або модернізація уже існуючих банківських продуктів, а також оптимальне застосування залучених банками ресурсів у процесі реалізації відповідної ресурсної політики, спрямованої підвищення ефективності банківського бізнесу загалом [5].

Другий важливий напрям управління банківськими інноваціями пов'язаний із новітніми методами і маркетинговими стратегіями просування банківських послуг до споживача, адже глобалізація та інформаційні технології, змушують комерційні банки конкурувати із широким колом небанківських фінансових установ. У цьому контексті активне використання online-технологій створює сприятливі умови для забезпечення прозорості ринкових відносин, дозволяючи клієнтам без особливих витрат енергії і часу обирати найбільш вигідні для себе пропозиції банківських послуг, що істотно звужує для банків можливості цінового диктату внаслідок монополізації цілих секторів грошового ринку, як це мало місце раніше. Даний напрям інноваційного розвитку банківської справи відображає докорінну зміну підходів у взаємодії банку з клієнтами, коли в епоху усе більшої віртуалізації бізнес-середовища надання відповідних банківських послуг стає усе простіше, швидше і дешевше саме через мережу інтернет.

Третім важливим напрямом управління інноваційного розвитку банків є оптимізація організаційних структур самих банків, відображаючи їх здатність пристосуватись до потреб у змінах технологічних підходів до побудови власної бізнес-моделі у такий спосіб, щоб вона максимально відповідала викликам фінансового ринку та існуючого на ньому конкурентного середовища, пов'язаного із наданням широкого розмаїття фінансових послуг на основі високих технологій. Даний напрям управління банками відображає серйозні зміни усієї парадигми банківської інноваційної діяльності. Адже якщо раніше банки зосереджували свою увагу в основному на продуктових інноваціях, що забезпечували тимчасову конкурентну перевагу на грошовому ринку, то в сучасних умовах головне місце відводиться інноваціям самих банківських бізнес-моделей, які дозволяють суттєво покращувати фінансові показники та є головними засобами конкурентної боротьби за клієнта.

Таким чином, економічна цінність банківських інновацій за вказаними напрямами визначається зростанням прибутковості і ефективності використання ресурсів, розширенням масштабів банківського бізнесу і можливостей для подальшого реінвестування капіталу. В умовах усе зростаючої конкуренції на грошових ринках банківські інновації будуть передусім спрямовані на залучення нових і утримання існуючих клієнтів, а також на розширення спектру

банківських послуг і вдосконалення технологій їх надання відповідним споживачам. Це означає, що для того, щоб не втратити конкурентні переваги, банки повинні постійно удосконалювати свої операції і послуги, впроваджувати більш прогресивні структури управління, які дозволяли б гнучко реагувати на мінливі зовнішні умови і одночасно забезпечували б якість своєї діяльності, контроль витрат і ефективності, тобто реалізовувати ефективну інноваційну стратегію свого розвитку.

Список використаних джерел

1. Sinkey, J. F. Commercial Bank Financial Management in the Financial-services Industry. 6th edition. New York: Prentice Hall, 2002. 696 p.
2. Stefanelli, V., Manta, F. Digital Financial Services and Open Banking Innovation: Are Banks Becoming 'invisible'? Global Business Review. 2023.18 p.
3. Schurenberg, E. Eight Financial Innovations to Believe In. URL: <https://www.cbsnews.com/moneywatch/>
4. Hull, I. The development and spread of financial innovations. Quantitative Economics. 2016. №7. pp. 613-636.
5. Дзюблюк О., Галіцейська Ю. Теоретичні та прикладні аспекти реалізації банками ресурсної політики : Монографія. Тернопіль: Вектор, 2012. 208 с.

УДК 338.5

JEL Classification: F33

Єршова Г. В.,
канд. екон. наук,
старший науковий співробітник,
ДУ "Інститут економіки та прогнозування
НАН України", м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Питання стримування інфляції актуальне для будь-якої країни, а особливо для тої чия економіка потерпає від агресивної, широкомасштабної війни. Крихка рівновага, яку вдалося досягти у 2023 р. після істотного підвищення інфляції у 2022 р. (споживча інфляція досягла 26,6%) поступово руйнується і вже за підсумками 2024 р. прогнозується інфляція